

LA BALADA D'EN SOLÉ SUGRANYES

Òpera de butxaca de polifonies tradicionals

MÚSICA I VERSOS DE JAUME AIATS

“la revolta, la voluntat secular de no sotmetre's, (...) continua mantenint-nos dempeus en el moviment informe i furiós de la història”

L'home revoltat, Albert Camus

1- Introducció instrumental i pròleg

Una cançó vull cantar, no hi ha molt que s'és dictada,
de la vida i de la mort, les del noi Solé Sugranyes.

Ai adéu, joves adéu, que la vida se m'acaba.

No em voldria embolicar i contar masses bravates:
dir la història simplement, sense embuts i la veu clara.

- 5 Era un jove apassionat, vol ser just, lliure i afable
Prò el seu temps no li permet i la sang tota s'exalta:
no hi trobava solució (i potser el remei errava).
Ai, quan la maldat és gran, qui es resigna? qui ho aguanta?
De tipògraf té l'ofici, tradició vella i molt llarga
- 10 d'anarquistes il·lustrats, gent de lletra i esguard ample.

2- Un matí clar a la Cerdanya

Un matí clar a la Cerdanya el
noi Solé amb el noi Pons
travessàrem la muntanya,
ull alegre i gas a fons.

*Tra la la la la la la lara la,
tra la la la la la la lara la.*

Arribàvem de Tolosa,
anarquistes enardits,
contra l'Espanya de Franco
fem batalla, avant i crits!

L'espia de la Guingueta
va ser el que ens va clissar,
va córrer als civils a dir-ho
i a Puigcerdà els van formar.

La Caixa té una oficina
al mig dels prats de Bellver:
hi anirem a finançar-nos
com abans solíem fer.

Els vint verds allà esperaven
ben armats, ben amagats:
ni un ferit, sols quatre tiros
i ja ens tenen agafats.

Adéu plana de Cerdanya,
bon país i un vell record:
aquí vindré a colgar-me
quan sigui que caigui mort!

3- Un ball a Via Laietana – Fandango polirítmic i politonal

- Instrumental.

4- Les cançons del calabós

5 Les cel·les són fosques, ni dia ni nit,
dos metres per banda, l'aire resclosit.
Pel número em criden, i fan por amb el crit:
a pujar a dalt toca, més cops i esgarips,
ofecs i amenaces, punys i firmar escrits.
10 Quan torno a la cel·la és que torno a existir:
encara tinc vida, encara sóc viu,
enmig de tants d'altres cossos submergits
en mars de tenebres, foscors i neguits.
Del fons de la cova (u)na veu he sentit,
una veu ben clara conec tot seguit:

Rossinyol que vas a França,
rossinyol,
encomana'm a la mare,
rossinyol,
d'un bell boscatge
rossinyol,
d'un vol. [la porra i els barrots]

Pels barrots la porra fa callar l'ardit,
una altra comença

A la ciutat de Lleida n'hi ha una presó,
de presos mai n'hi falten
petita bonica

prou n'hi por-
[la porra i els barrots]

Callarse, coño!

Malalta, està malalta, la filla del...
[la porra i els barrots]

Callarse, coño!

La filla del marxant diuen que és la més bella...
[la porra i els barrots]

He dicho callarse, coño!

no és la més bella, no, d'altres n'hi ha sense ella
la virundon, quina donzella,
la virundon.

[la porra i els barrots]

Però ells també es cansen, nosaltres som sis.

La veu proclamada fa saber qui és qui.

I al cap de les hores podem cantar i dir:

Don Francisco se n'estava tancadet a la presó
i ara em criden allà a dalt: déu del cel, ai quina por.

Cantar ens fa viure, cantar és resistir:
versos i tonades, fa el cos reverdir:

Ja torno a ser a la masmorra,
cançonetes a cantar
i les penes junts passar
fotent-nos del de la porra.

A la ciutat de Lleida n'hi ha una presó...

5- Judici sumaríssim

Se abre procedimiento sumarísimo contra José Oriol Solé Sugrañas

L'acordiò plora,
plora de tristor
perquè el noi Sugrañes
és a la presó.
En Solé Sugrañes
és a la presó.

El meu nom és Oriol, nom català i obrerista.
Nascut fa vint-i-cinc anys, bons pares, feliç família.
Atreuit i espavilat, lluitador per la justícia,
amic dels republicans, primer vaig ser comunista,

- 5 prò veient los tan resignats vaig optar per l'anarquisme: sóc
pres el seixanta-sis, estudiant sindicalista.
Seixanta-nou per fer vaga a l'exili m'empenyien:
a Tolosa hi faig pamflets per cridar a la rebel·lia.
Som activistes del MIL, llibertaris de guerrilla.
- 10 Gendarmes m'han atrapat, presó d'un any i un dia:
quan vaig sortir del penal ja n'armo nova partida,
som set contra el dictador amb mi i amb la meva amiga
Amb en Josep Lluís Pons partírem plegats un dia
la Cerdanya travessant, Catalunya terra mia.
- 15 Allà als prats de Bellver mala fortuna ens traïa:
vint civils ben emboscats ens prenen i ens apallissen. No
tinc res per amagar, mai cap persona he ferida:
jo combató el mal govern fet de gent malvada i roïna.
Avui em jutgeu a mi, sabeu que la història us mira:
- 20 demà prou sereu jutjats per gent honrada i lliure.

L'acordió plora, ...

6- A Segòvia, hi fa fred

A Segòvia, hi fa fred,
hi fa fred, fred de misèria.
Presos pobres esquinçats,
cossos sols, sofrència certa.
Fred del món fa de mirall
rosegat per la serena.
A Segòvia, hi fa fred,
hi fa fred, fred de misèria.

Dos anys llargs a la Model, tres hiverns, poca esperança.
Condemnat a cinquanta anys, allà dins el temps no passa.
Puig Antich ha caigut mort, escanyat amb mala entranya,
bon amic d'anhels i amors, som nascuts igual anyada.

- 5 Els companys tinc a presó mentre el dictador finava.
Hamlet llegeixo el gener, al febrer, versos i cartes,
a Segòvia el mes de març, més tendreses exiliades.
Amb els bascos som companys de presó i d'esperança:
ells estimen un país, turons verds i mots i cases;
- 10 jo els responc que estimo gent, gent humil que són ma pàtria.
Acabat just d'arribar acordem volar pels marges.

A Segòvia, hi fa fred...

7- Els bascos imaginem un país

Tobera jo dezagun ordo onarekin,
ordu onarekin ta Birjin amarekin.
Fills de la terra verda, fills dels rius i dels faigs,
hem triat fer la guerra, fer mal a qui el mal fa.
Hem triat mala vida, el dolor del soldat.
Volem la terra lliure com l'ocell vol cel blau,
som fills de la utopia, somnis agosarats,
gent jove i atrevida d'un futur per llaurar.
Fills de la terra verda, a la presó tancats.
Massa sang n'és vessada, massa més per vessar:
dolors i llarga espera, neguits i més neguits.
Que al bosc de la muntanyatrobis els bons camins,
Que el vent de la carena del dolor en fa bocins.
Tobera jo dezagun ordo onarekin,
ordu onarekin ta Birjin amarekin.

8- Vint-i-nou que se'n van – contrapàs de la llibertat

Vint-i-nou presos acordem
fugir
de la presó de Segòvia:
-Foradarem la comuna
que va
de dret a la claveguera.—

Ningú no ho ha xerrat,
cap d'ells ho ha explicat,
voluntat franca.
ETA ho ha organitzat,
'mb en Soler apuntat,
lleialtat franca.

Decidits a jugar-s'hi la vida
juraren tots junts fraternitat.
El combat contra el feixisme crida
a fer pinya per la llibertat.
Bascos i catalans anarquistes
somien un món d'igualtat.

9- Les clavegueres i la llum

El cel blau,
ampla la terra,

mira l'infinit,
tu, que ets lliure.

10- Les corrandes del camió – Interludi

Vint-i-nou som a les fosques
amagats al camió,
dins la fusta resinosa
en silenci i morts de por.
Si ens atrapen al forat
ai adéu la dolça amiga
si ens atrapen al forat
la ventura s'ha acabat.

Sis hores de carreteres
amb els cors accelerats,
cada petita parada
ja ens veiem afusellats.
Que la vida del captiu
no la sap qui no la viu.

Dins del cap canto corrandesi
així faig que passi el temps:
cerco rimes, componc gloses,
justifico els arguments.
Que jo n'estic condemnat
a rumiar ben capficat.

I vosaltres què en diríeu
dels que la revolta fem?
Què en penseu de qui porta armes
per abatre el mal govern?
Som beneits o estem guillats,
carnissers o pertorbats?

[i corrandes improvisades a partir de les propostes del públic]

11- L'espera sobre la terra verda.

- Instrumental

Me n'aniré a la muntanya quan ja no pugui cantar.
Me n'aniré a la muntanya quan ja no em deixin cantar.

12- La carena de la llibertat

Sorogain, Sorogain: llibertat!
Sorogain, Sorogain: llibertat!

Dins d'un temple d'oms i faigs caminem per la nit negra.
El *mugalari* no hi és, anem sols vers la carena.

Hi ha qui diu que es vida grassa,
"malcriats fills de burgès
dels que la saben ben llarga,
que ni penquen ni fan res".
Us puc ben assegurar
que a mi em toca treballar.

Ara us toca d'exclamar-vos,
ara ve l'hora de dir:
més val quiet quedar-se a casa
o més val cridar i sortir?
Digueu-ne un refrany o un mot
i ja se us entendreà tot!

Qui comença, qui obre boca,
qui no té por de xerrar?
Animeu-vos, per la mare,
que després toca callar!
Vosaltres digueu el què
i jo el vers confegiré!

Els faigs miren com passem de puntetes, sense fressa,
tenen ulls per mirar al fons de les ànimes perplexes.
Sorogain, Sorogain, bosc espès, albada incerta.
Sorogain, Sorogain.

Amb nosaltres puja el fum d'una boira espessa i freda.
Quan ja som dalt del serrat tot són dubtes, cap certesa:
cap avall, que a França som? o hem de fer una altra carena?
Ningú ho sap, és nou per tots, Roncesvalls o Urepele?

Quan baixem es mouen fulles, *mugalaris* que ens esperen?
o civils ben emboscats, nosaltres ni una escopeta!
Comencen de xiular trets, l'escampada és completa:
jo de cara els he fet front, i el xiulet darrer espetega.
Sorogain, Sorogain, bosc espès, albada encesa.
Sorogain, Sorogain.

13- La boira, que tot ho esborra (la boira, que tot ho sap)

La boira, que tot ho esborra, la boira, que tot ho sap,
s'ha ficat a dins la boca i el cervell m'ha rosegat.
La vull treure, la teranyina, la vull fora del meu cap.
Quan la boira abraça el poble, la memòria li ha buidat.

He vingut de llunyes terres a cantar la llibertat,
he pujat dalt la carena i he saltat el vell tancat.
Jo hi he posat el coratge, tu l'amor m'hi has posat.
Quan la boira abraça el poble tot ho esborra, ben colgat.

Quina és la lluita certera que ens durà felicitat:
és la teva? és la meva? jo tinc dubtes, tu, no ho saps.

Prò qui pot quedar-se a casa quan veu tanta indignitat?
Més val córrer la muntanya i atrevir-se en el combat.

La boira, que tot ho esborra, la boira, que tot ho sap,
s'ha ficat a dins la boca i el cervell m'ha rosegat.
La vull treure, la teranyina, la vull fora del meu cap.
Quan la boira abraça el poble, la memòria li ha buidat.

14- Cor final

Esta nit fa bona lluna
per seure vora la font
a escoltar el raig de l'aigua
i esperar com ve la son;
i sentir rodar el món.

Fins aquí hem cantat la història de la vida i de la mort,
les del noi Solé Sugranyes: guardeu-ne / un bell record.
D'existència arravatada, plena de foc i passió:
vint-i-vuit anys, curta vida, vint-i-vuit anys, curta sort.
Les balades mai no expliquen qui en el fons té la raó;
sols desvelen la memòria, la de qui va patir prou.
Escolteu bé, la gent jove, escolteu, que fa tristor,
i preneu-ne allò que us plagui per quan vingui l'ocasió.
Fins aquí arriba la història d'un jove que ho va dar tot
convençut que al món semblava la més preuada llavor.

Sorogain,
bosc immens, albada encesa,
obre els braços, dón' consol:
pujarem junts la carena
poc abans que surti el sol.
Més amunt de la fageda
veurem com el sol va eixint
arraulits a l'herba espessa
al bosc de Sorogain.